

Rapport til Landbruks- og Matdepartementet

Estimat for omsetning av jakt og innlandsfiske i Norge

Innledning

Dette notatet er utarbeidet av Norges Skogeierforbund på oppdrag fra Landsbruks- og matdepartementet i forbindelse med den nye meldingen om landbruk til stortinget.

I 2004 publiserte Reiselivsbedriftenes Landsforening og Norges Skogeierforbund en rapport som presenterte noen estimater for omsetningen innen jakt, laksefiske, annet innlandsfiske og naturbaserte opplevelser. I arbeidet med en ny melding til Stortinget er det uttrykt et ønske om et oppdatert estimat for denne sektoren.

I dette arbeidet har vi avgrenset oss til omsetningen for det som kan kalles fritidsrelatert omsetning innen jakt og fiske. Næringsfiske etter laks og annen innlandsfisk er dermed ikke inkludert. Beregningene er i hovedsak utført med utgangspunkt i statistikk for 2009, ettersom tall fra 2010 naturlig nok ikke er tilgjengelig så tidlig i året.

Analysen for laksefiske er utarbeidet av Norske Lakseelver v/Torfinn Evensen. Norges Skogeierforbund v/Vidar Holthe og Øyvind Wang har foretatt beregningene for jakt og annet innlandsfiske. Vi har hatt mange bidragsytere i arbeidet, men vi vil spesielt takke Børre Dervo i NINA for mange råd og tips om tilgjengelig statistikk og nye forskningsresultater på området.

Statistikkgrunnlaget for sektoren er til dels mangelfullt, og dette betyr at enkelte av tallene i rapporten er basert på anslag og kvalifiserte gjetninger. Vi mener derfor at utarbeidelse mer relevant statistikk spesielt, og økt forskningsinnsats generelt, bør bli et sentralt element i den videre utviklingen av jakt og fiske som næring.

Sammendrag og konklusjoner

Sammenlignet med tallene fra rapporten i 2004, viser sektoren totalt sett en klar vekst i omsetningen. **Fra 3.070 millioner kr i 2003 til 3.589 i 2009, en vekst på 17 %.** Resultatene varierer mye mellom forskjellige typer jakt og fiske, og for enkelte segmenter er det også snakk om en tilbakegang.

Antallet fiskere og jegere i Norge ser ut til å holde seg relativt stabilt, men en trend er at den enkelte bruker stadig mer ressurser på å utøve sine hobbyer. Dette er ikke overraskende, og kan forklares med en generelt sterk kjøpekraftsvekst i det norske samfunnet de siste ti årene. Tall fra SSB (Levekårsundersøkelser) viser også at husholdningene som følge av dette bruker stadig mer penger på kultur og fritid.

Laksefiske har hatt store utfordringer knyttet til utviklingen i bestanden de siste årene, og tallene for omsetning viser da faktisk også en nedgang. Kan man få bukt med problemene er det allikevel liten tvil om at laksefiske fortsatt har et stort potensial for økt verdiskaping.

Det er de siste fem årene utviklet en del nye enkeltprodukter med høy foredlingsgrad, basert på innlandsfiske. Disse produktene tiltrekker seg primært nye grupper av utenlandske kjøpere. Innlandsfiske er generelt inne i en spennende utvikling. Man har her det høyeste antallet utøvere og dermed det største markedet, det er ingen ressursknapphet og det er fortsatt mye å gå på når det gjelder mulighetene for å øke døgnforbruket pr fisker.

Etter en gjennomgang av materialet mener vi nå at det ble gjort en feilvurdering av småviltjakten i 2004. Dette tallet er derfor justert ned i denne analysen. Ellers er det utviklingen i antall felte hjort som er det mest iøynefallende i jaktstatistikken de siste årene; fra 24.550 dyr i 2003 til 37.000 dyr i 2009. Nyere undersøkelser (Andersen et al, NINA 2010) viser at jegerne bruker betydelig mer penger på sin hobby nå enn for 10 år siden, og dette er med på å løfte verdiskapingen fra jakt.

Vi ser at negativ utvikling i bestander gir umiddelbar effekt for etterspørsel, og med det også for omsetning og lokal verdiskaping. Problemene for rypebestanden og utfordringene for villaksen har vært eksempler på dette de siste årene. Dette illustrerer samtidig at god ressursforvaltning kanskje er den aller viktigste faktoren også for kommersiell suksess og videre positiv utvikling for sektoren.

Potensialet for videre vekst vurderes som stort, og vi mener det er realistisk med en økning i samlet omsetning for sektoren på 50 - 60 % frem mot 2020.

Anslått omsetning og potensial	Omsetning 2003	Omsetning 2009	Potensial 2020
<u>Jakt</u>			
Småvilt	75	44	60
Storvilt	195	214	508
Tilleggstjenester	560	840	1.260
<u>Innlandsfiske</u>			
Fiskekort	260	335	513
Tilleggstjenester	635	1.025	1.582
<u>Laksefiske</u>			
Fiskekort	400	382	573
Tilleggstjenester	945	749	1.381
	3.070	3.589	5.877

Jakt

Småvilt

I rapporten fra 2004 (NSF/RBL) ble det etter vår oppfatning brukt noen litt for optimistiske forutsetninger og vurderingen av privat jaktareal og priser. Dette gjør at tallet i denne analysen har blitt noe lavere.

Etter salg av Finnmarkseiendommen solgte Statskog i 2007 og 2008 10.500 jaktkort, FeFo 7.800. Fjellstyrene i Sør-Norge solgte ca 25.000 kort. Dette er både døgn-, uke- og sesongkort. Antallet er ganske uendret siden 2001, og prisene antas ikke å ha steget mer enn konsumprisindeksen (som har gått opp 15,6 %). Jaktkortomsetningen på denne tredjedelen av Norge skulle da utgjøre ca 17 mill kr.

På de resterende to tredjedeler av landarealet er jakten dårligere tilrettelagt for jaktkortsalg, ja i enkelte fylker forekommer det knapt. Kortprisene er heller ikke særlig annerledes. Derimot er det særlig på Østlandet vanlig med (eksklusiv) terrengutleie, noe som gir en vesentlig høyere arealavkastning/-pris. En vurdering blir da at det selges jaktkort på privat grunn for 17 mill kr, og at det leies ut eksklusivt for småviltjakt for 10 mill

Storviltjakt

Prisen for utleid storviltjakt er i stor grad knyttet til kjøttpris og antall felt vilt. Prisutviklingen har fulgt konsumprisindeksen. Antall felte hjort har økt vesentlig, mens villreinkvotene er redusert. Utnyttelsesformene har ikke endret seg særlig mye. Mye av storviltjakten utnyttes av grunneierne selv og i sosiale lag med andre jegere.

Elg: 36.000 dyr felt i 2009. 70 kr/kg, gjennomsnittlig slaktevekt 130 kg. 40 % av felte dyr er leiet av jegerne (som i 2003)

Hjort: 37.700 dyr felt i 2009, 70 kr/kg, gjennomsnittlig slaktevekt 70 kg, 20 % av felte dyr er fra jakt leiet av jegerne. (som i 2003, men nedgang i vektene)

Villrein: 10.000 fellingstillatelser. Hele 80 % av tillatelsene leies ut. Pris kr 5.750 for bukk, kr 2.800 for simle og kr 1.200 for kalv (indeksregulert siden 2001)

Rådyr: Det selges 25.000 tillatelser/kort a kr 850.

Tilleggstjenester jakt

Det er ingen ny statistikk for antall jaktdager, men det er en generell tendens til mer oppsplitting og kortere varighet av hver enkelt jaktform/jakttur. Antall som løser jegeravgiftskort har økt med ca 10 %, men det er ingen økning i antallet utenlandske jegere. De siste to årene har vært preget av restriksjoner på rypejakten (dagkvoter med mer), noe som har ført til at færre jegere har reist nordover på rypejakt.

Bare halvparten av jaktdagene kan regnes som turer (hvor man er borte fra bostedet). På den annen side viser brukerundersøkelser (NJFF 2010) at forbruket til varer, tjenester, mat og overnatting i tilknytning til turene, er vesentlig høyere enn tidligere beregnet. Jaktleie/jaktkort og utstyr som våpen og hundehold er da holdt utenom.

Et resonnement blir da som følger: 140.000 jegere (50.000 betalte jegeravgift, men jaktet ikke), 5 døgn a kr 1.200 i forbruk. Vi anslår da at forbruket pr jeger pr år er kr 6.000 på tilleggstjenester. Vi mener dette er et moderat anslag ettersom gjennomsnittlig forbruk på jakt for medlemmer i NJFF i 2008 (utenom jaktkort/leie av terreng) var kr 12.446,- (Andersen et al, NINA 2010). 140.000 jegere x 6.000,- kr = 840 mill

Jakt	Dagens omsetning
Småvilt Jaktkortsalg statlig/offentlig grunn: 17 mill Jaktkortsalg privat grunn : 17 mill Eksklusivt terrengleie : 10 mill	44 millioner
Storvilt <u>Elg</u> : 36.000 dyr x 130 kg x 70 kr x 40 %: 131 mill <u>Hjort</u> : 37.700 dyr x 70 kg x 70 kr x 20 %: 37 mill <u>Villrein</u> : 10.000 fellingstillatelser x 80 %: 25 mill <u>Rådyr</u> : 25.000 fellingstillatelser x 850 kr: 21 mill	214 millioner
Omsetning tilleggstjenester 140.000 jegere x 1.200 kr x 5 jaktdager (6000 kr pr jeger pr år)	840 millioner
SUM	1.098 millioner

Potensial

Småviltjakt

Det er et potensial for å øke inntektene på privat grunn, dels ved at det åpnes for kortsalg på et noe større areal, dels ved at prisene økes opp til "markedsnivå" i de mange utmarkslag som i dag mer eller mindre driver sosial tilrettelegging i lokalmiljøet, og hvor laget ikke har noen målsetting om økonomisk avkastning. Med prisreguleringer på offentlig grunn, og et momsfratak som gir en 25 % konkurransevridning, er det neppe mulig å se for seg mer enn en 50 % økning i omsetningen på privat grunn og ingen økning på de forskjellige eiendoms kategorier offentlig grunn.

Storviltjakt

Antallet fellingstillatelser / felte dyr antas å holde seg omtrent som på dagens nivå, men med regionale endringer.

Kjøttprisene er allerede tatt ut, men det antas at en vesentlig del av kjøttet vil bli omsatt gjennom ordinære salgskanaler. Dette fordi det kommer nye og forenklede regler for kjøttkontroll (egengodkjenning fra feltkontrollører i jaktlagene) og fordi vi ser utvikling mot et forbrukermønster hvor færre jegere vil ta hånd om store egne kvanta viltkjøtt. Det vil altså bli mer vanlig å skille jaktutleie og kjøttsalget.

Det store fokuset på kortreist mat og bruk av lokale råstoffer i norsk reiseliv, gjør at en større del av viltkjøttet i fremtiden bør kunne brukes kommersielt. Store bestander av hjortevilt og en videreføring av verdiskapingsprogrammet for mat bør kunne åpne for nye muligheter. For at dette skal kunne lykkes kreves det et utviklingsarbeid i hele verdikjeden, ikke minst innen markedsføring, videreforedling og distribusjon.

Det vil være noe rom for å selge korttidsjakt som tilrettlagt opplevelsesprodukt, men neppe i et større omfang enn 10 % av de felte dyrene.

For rådyrjakt hadde vi en overgang til mer bukkejakt, i særskilt jaktperiode i august-september, for noen år siden, med produkt og priser deretter. Det er lite nytt å hente på dette området, og med varig økte rovdyrbestander er det heller å frykte en vesentlig nedgang i rådyrjakten.

Elg: 70 % av kjøttet selges, og 10 % av elgene selges som tilrettelagt jakt, til en merverdi a kr 5.000

Hjort: En kraftig vekst i bestanden gjør at en snarlig regulering vil være helt nødvendig. Vi forutsetter at avskytingen stabiliserer seg på 40.000 dyr årlig. 70 % av kjøttet selges, og 10 % av hjorten selges som tilrettelagt jakt, til en merverdi a kr 4.000.

Villrein: 80 % av 12.000 fellingstillatelser selges til nåværende priser, 10 % selges som tilrettelagt jakt til en merverdi a kr 4.000.

Rådyrjakt: Som i dag, men 500 tillatelser selges som tilrettelagt jakt til en merverdi a kr 2 000.

Tilleggstjenester

Det har de siste 10 årene vært en relativt stor vekst i den enkelte jegeres forbruk av tilleggstjenester. Generell utvikling i kjøpekraft i Norge, en tendens til at det brukes stadig mer på hobbyer og fritid, samt utvikling av flere produkter med høy kvalitet gjør at vi tror på en fortsatt økning (50 % de neste 10 år) i jegerenes forbruk av tilleggstjenester.

Et mer systematisk arbeid for utvikling av tilrettelagte jaktprodukter med høy foredlingsgrad kunne vært ønskelig. Her har lite vært gjort, og oppbygging og spredning av kompetanse kan bli nødvendig for å stimulere til videre utvikling.

Jakt	Potensial 2020	Dagens omsetning
Småvilt Jaktkortsalg statlig/offentlig grunn: 20 mill Jaktkortsalg privat grunn : 25 mill Eksklusivt terrengleie : 15 mill	60 millioner	44 millioner
Storvilt <u>Elg</u> : 36.000 dyr x 130 kg x 80 kr x 70 % 280 mill + 18 mill (10 % tilrettelagt jakt) <u>Hjort</u> : 40.000 dyr x 70 kg x 80 kr x 70 % 172 mill + 16 mill (10 % tilrettelagt jakt) <u>Villrein</u> : 12.000 fellingstillatelser x 80 % 34 mill + tilrettelagt jakt 4 mill <u>Rådyr</u> : 25.000 fellingstillatelser x 850 kr 22 mill + 1 mill (tilrettelagt jakt)	508 millioner	214 millioner
Omsetning tilleggstjenester 140.000 jegere x 1.800 kr x 5 jaktdager (9.000 kr pr jeger pr år)	1.260 millioner	840 millioner
SUM	1.828 millioner	1.098 millioner

Innlandsfiske

For innlandsfiske er mangelen på kjente variabler en stor utfordring, og på sikt er et bedre statistikkgrunnlag helt nødvendig for å kunne måle utviklingen innen sektoren. Det eneste relativt godt dokumenterte tallet er antallet norske fiskere og fiskedøgn som disse genererer. En del av bergningene ellers bygger dermed på antagelser og skjønnsmessige vurderinger.

Dette gjelder ikke minst for omsetning fra utenlandske fiskere. Ettersom vi for innlandsfiske ikke har tilgang til de samme typene fangststatistikkene som man har for laks og vilt, finner vi det for innlandsfiske hensiktsmessig med en synliggjøring av omsetningen fra denne gruppen isolert.

Pris på fiskekort

Det finnes etter hvert noen eksempler på rettighetshavere som gjennom langsiktig foredling av bestanden, god tilrettelegging og fornuftig markedsføring, har oppnådd en kraftig økning i etterspørselen. Dette har igjen gitt rom for en prisøkning på fiskekort og høyere omsetning, som igjen har blitt brukt til videreutvikling av tilbudet. Det har vært mye fokus på disse suksesshistoriene, hvilket kan forlede oss til å tro at dette er en generell trend. Dessverre, må man nesten si, er nok ikke disse eksemplene representative for utviklingen i landets mange fiskekortområder de siste fem årene.

En gjennomgang av 100 tilbud på sidene til Inatur (www.inatur.no) viser en gjennomsnittlig fiskekortpris pr døgn på kr 48,-. Prisene er svært variable; i fra kr 450,- pr døgn i Hemsils fluesone, til kr 50,- pr uke i en kommune i Trøndelag. Det er av enkelte hevdet at innlandsfiske er i ferd med å bli utilgjengelig for allmennheten på grunn av en kraftig økning i fiskekortprisene. Det er vanskelig å finne støtte for en slik påstand ved en gjennomgang av de tilbudene som selges på Inatur.

Gjennomsnittet for fiskekort ble i 2000 (Toivonen et al) beregnet til kr 40,- pr fiskedøgn. Dette betyr at utviklingen i fiskekortprisen de siste 10 årene har vært nesten identisk med utviklingen i konsumprisindeksen. Det er på sidene til Inatur imidlertid en overvekt av tilbud på offentlig grunn, og disse er nok gjennomgående noe rimeligere. Vi mener derfor at kr 50,- pr fiskedøgn kan være et fornuftig estimat å jobbe med når totalomsetningen fra fiskekortsalg skal beregnes.

Norske fiskere

Antallet sportsfiskere i Norge har holdt seg relativt stabilt de siste 10 årene og de som fisker etter ferskvannsfisk (- minus laks) er nå beregnet til å være **650.000** (Andersen et al, NINA 2010). Det virker fortsatt riktig å anta at disse fisker i snitt **10 dager i året**, noen betydelig mer og noen betydelig mindre. Medlemmene i NJFF oppgir i den ferske undersøkelsen (NINA 2010) et snitt på 11 dager i året.

Gjennomsnittlig forbruk pr fiskedag er svært vanskelig å beregne ettersom mye av fisket foregår i lokalmiljøet, noe som naturlig nok gir et lavt forbruk av tilleggstenester som overnatting, transport, mat og annet utstyr. Vi har også inntrykk av at forskjellige undersøkelser spriker mye i anslagene, og tror nok at begrepet tilleggstenester blir tolket forskjellig. I rapporten fra 2004 er det referert til flere undersøkelser, den ferskeste fra 2000 (Toivonen et al.), og forbruket ble på bakgrunn av disse anslått til kr 92 pr dag i snitt.

Medlemsundersøkelsene til NJFF viser at fiskerne bruker stadig mer på sine hobbyer, og dette gjelder også for sportsfiske innland. Hvert medlem oppgir at de, i tillegg til fiskekort, bruker i snitt kr 3.586,- på innlandsfiske (Andersen et al, NINA 2010). Med et snitt på 11 dager gir dette en kostnad pr fiskedøgn på 326 kr. Vi tror dette tallet er litt høyt dersom man tar med seg absolutt alle kategorier fiskere. Med justering for generell prisvekst siden forrige måling, og en forutsetning om noe sterkere vekst i hobbyrelatert forbruk, mener vi **kr 150,- pr dag** (eks. fiskekort) kan være et nøkternt anslag. Plusser man på en estimert kortpris på kr 50,-, havner vi kr. 200,- pr dag i samlet forbruk. Grovt sett betyr dette at vi forutsetter at hver fisker bruker totalt kr 2.000,- i året på sine fisketurer. (Medlemmer i NJFF anslår eget forbruk til kr 4.600,- pr år).

Utenlandske fiskere

TØI har anslått at ca 100.000 utenlandske besøkende prøver innlandsfiske i sommersesongen (Gjesteundersøkelsen 2003). Vi vet lite om hvor mye den enkelte fisker, men det er liten tvil om at denne gruppen utgjør en viktig målgruppe for mange små overnattingsbedrifter og campingplasser.

Vi har gruppert utenlandske fiskere på følgende måte:

1. Andel som bare fisker laks: ca 30.000 (trekkes fra de 100.000).
2. *Turister med innlandsfiske som det primære formål med reisen: ca 20.000.* Dette er en gruppe som også betegnes som spesialistene og som ofte har lengre opphold når de kommer til Norge for å fiske. Nye kundegrupper som kjøper tilrettelagte produkter (bla innen gjeddefiske) er i denne kategorien, men også et stort antall svenske og finske fiskere som hvert år oppsøker grensetraktene på norsk side. Vi antar disse genererer minimum 100.000 fiskedøgn/gjestedøgn i året. Dette tallet baserer vi på et snitt på fem fiskedøgn i Norge. Forbruket for disse pr døgn, i tillegg til fiskekort, anslår vi til å være minimum kr 400,-. (Forbruket pr døgn for tilreisende laksefiskere til sammenligning er beregnet til kr 750,-)
3. *Turister som prøver innlandsfiske som en av flere tilleggsaktiviteter under oppholdet: 50.000.* Vi antar at disse gjør dette 1 til 3 ganger i løpet av oppholdet, og at dette gir 100.000 gjestedøgn (gjennomsnittlig 2 ganger). Hvor mye av døgnforbruket fra disse som relateres til innlandsfiske kan vanskelig beregnes, og utenom fiskekort setter vi av forsiktighetshensyn dette til kr 100,- pr fiskedøgn.

Innlandsfiske	Dagens omsetning
Salg av fiskekort til nordmenn 650.000 norske fiskere som fisker i snitt 10 dager pr år. Gjennomsnittlig dagspris for fiskekort er anslått til kr 50,-. 6.500.000 fiskedøgn x kr 50,-	325 millioner
Salg av fiskekort til utenlandske fiskere 20.000 utenlandske turister som fisker i snitt 5 dager. 50.000 utenlandske turister som fisker i snitt 2 dager. Gjennomsnittlig dagspris for fiskekort er anslått til kr 50,-. 200.000 fiskedøgn x 50 kr	10 millioner
Omsetning tilleggstjenester; Nordmenn Nordmenn; 6.500.000 fiskedøgn x kr 150,-	975 millioner
Omsetning tilleggstjenester; Utenlandske fiskere 100.000 fiskedøgn x kr 400,- (fiske som hovedformål) 100.000 fiskedøgn x kr 100,- (fiske som tilleggsaktivitet)	50 millioner
SUM	1.360 millioner

Potensial

Tallet på norske fiskere har holdt seg stabilt de siste årene, og de undersøkelser som er gjort om rekrutteringen gir liten grunn til å tro på noe særlig vekst i antallet. Vi tror derfor at antallet norske fiskere om 10 år vil ligge på omtrent samme nivå som i dag (650.000). Vi tror dermed at en vekst i omsetning kun kan oppnås gjennom økt omsetning pr fisker og økt tilstrømming av utenlandske fiskere.

Bedre tilrettelagte tilbud, med god forvaltning og attraktive bestander må føre til en noe høyere snittpris på fiskekortet. Det vil måtte bli en større variasjon i tilbudet, i fra det helt enkle og rimelige - til det svært attraktive og relativt dyre. Vi mener at prisen i gjennomsnitt bør kunne økes med 50 % (til 75,- kr) men dette forutsetter også et tilsvarende løft i kvaliteten på tilbudene i de områdene hvor prisene økes.

Det er de siste 5 – 6 årene utviklet en rekke nye småskalabaserte tilbud basert på innlandsfiske. Dette selges ofte som pakker, typisk bestående av to eller flere av elementene overnatting, båt, transport, servering, fiskekort og/eller guiding. De to største aktørene innen utvikling av denne typen tilbud er Utmarksavdelingen i Østfold/Akershus og DinTur. Til sammen har disse utviklet 70 – 80 tilbud så langt. En full oversikt mangler, men vi antar at det med stor og smått finnes ca 150 slike tilbydere i Norge i dag. Disse produktene selges primært i dette utenlandske markedet, og er viktige spydspisser i arbeidet med å tiltrekke seg flere kunder fra det internasjonale spesialistmarkedet. Omsetning gir viktige bidrag til økonomien for den enkelte gårdbruker, og vi antar at denne typen produkter pr dato genererer ca 30.000 fiskedøgn/gjestedøgn. Videreforedling og pakking kan bli en viktig faktor i den videre utviklingen av innlandsfiske. Det bør utvikles flere slike godt tilrettelagte tilbud med høy foredlingsgrad. Dette vil bidra til større etterspørsel fra et internasjonalt ekspertmarked med høy betalingsevne. Antallet småskala tilbud med høy kvalitet bør kunne dobles; fra dagens 150, til minimum 300 i 2020.

Omsetningen pr fisker må opp, og større del av verdiskapingen fra tilleggstjenester bør ideelt sett skje lokalt. Dette forutsetter større grad av markedsorientering og tilpasning av tilbudene i de lokalsamfunn som kan tilby attraktive bestander for fiskerne. Et bedre samarbeid mellom det tradisjonelle og landbruksbaserte reiselivet blir viktig på destinasjonene.

Antallet utenlandske fiskere bør kunne økes med 50 %. Det vil kreve økt markedsføringsinnsats både fra enkeltaktører og Innovasjon Norge. Naturbaserte opplevelser står helt sentralt i den overordnede nasjonale strategien for reiseliv og det vil i årene som kommer sannsynligvis bli større fokus på tematisk markedsføring av norske reiselivsprodukter. Innlandsfiske bør i denne sammenheng bli utpekt som et videre satsingsområde. Trekker man paralleller til utviklingen innen sjøfiske de siste 10 årene, virker en økning på 50 % å være en helt realistisk målsetning.

Dersom man også når det overordnede nasjonale målet om en dobling i antallet turister til Norge, vil dette også øke antallet turister som prøver fiske som en av flere aktiviteter under oppholdet. Dette betyr at det i 2020 vil være 200.000 utlendinger som har prøver innlandsfiske på sitt besøk i Norge.

Innlandsfiske	Potensial 2020	Dagens omsetning
Salg av fiskekort til nordmenn 650.000 norske fiskere som fisker i snitt 10 dager pr år. Gjennomsnittlig dagspris for fiskekort er anslått til kr 75,-. 6.500.000 fiskedøgn x kr 75,-	487 millioner	325 millioner
Salg av fiskekort til utenlandske fiskere 30.000 utenlandske turister som fisker i snitt 5 dager. 100.000 utenlandske turister som fisker i snitt 2 dager. Gjennomsnittlig dagspris for fiskekort er anslått til kr 75,-. 350.000 fiskedøgn x 75 kr	26 millioner	10 millioner
Omsetning tilleggstjenester; Nordmenn Nordmenn; 6.500.000 fiskedøgn x kr 225,-	1.462 millioner	975 millioner
Omsetning tilleggstjenester; Utenlandske fiskere 150.000 fiskedøgn x kr 600,- (fiske som hovedformål) 200.000 fiskedøgn x kr 150,- (fiske som tileggsaktivitet)	120 millioner	50 millioner
SUM	2.095 millioner	1.360 millioner

Laksefiske

De siste førti årene har antallet atlantisk laks blitt redusert med hele 80 %, og denne tilbakegangen er også registrert i Norge. Av den gjenværende mengden laks hører over 1/3 hjemme i norske lakseelver.

Den samlede fangsten av laks i elv og sjø i 2009 var totalt 151.000 laks. Av dette ble 52 % av mengde laks fanget i elv, og 48 % i sjølaksefiske med kilenot og krokgarn. Dette er lavere enn den samlede fangsten av laks i elv og sjø i bunnåret 1997 (totalt 193 677 laks), som var det lavest registrerte fangsttallet på hele nittenhundretallet. Det er særlig innsiget av smålaks som har vært dårlig de siste årene.

I 2009 ble det fisket 89.000 laks og 55.000 sjøørret og sjørøye. Sammenlignet med året før var det en nedgang på over 20 prosent i antall laks. Gjennomsnittsvekten for laks gikk ned fra 3,8 kilo i 2008 til 3,5 kilo i 2009.

Bare 28 prosent av laksen var under 3 kg, 34 prosent mellom 3 og 7 kg og 38 prosent over 7 kg. Fangsten i Tanavassdraget ble nær halvert sammenlignet med 2008, men dette var likevel det viktigste vassdraget i 2009. Deretter fulgte Gaula, Namsenvassdraget, Orkla og Altaelva. Finnmark og Trøndelagsfylkene hadde størst nedgang i fangstene, men likevel ble til sammen halvparten av elvefangsten tatt i disse tre fylkene i 2009 (Kilde: SSB).

I 2009 ble det for første gang samlet inn rapporter om fisk som ble gjenutsatt i elva igjen. Totalt ble 10.100 fisk registrert gjenutsatt, fordelt på 6.700 laks og 3.400 sjørørret og sjørøye. Orkla og Gaula var de viktigste vassdragene for dette fisket, med respektive 1.196 og 1.177 fisker. Etter Sør-Trøndelag var det fylket der det ble satt ut igjen flest fisk, deretter Finnmark og Sogn og Fjordane. Gjennomsnittsvekten for laks som ble gjenutsatt var 4,8 kg. Denne offisielle statistikken for gjenutsetting av fangst er trolig ikke helt komplett i og med at det ikke er kommet på plass gode rutiner for dette. Videre må fiskerne bli klar over at de også skal rapportere slik fangst. I flere større lakseelver er det lokale rapporter som bekrefter en gjenutsettingsprosent på mellom 25-30 % (Alta, Lakselv i Porsanger, Reisaelva, Gaula mfl.).

I Norge svekkes villaksstammene i elva av rømt oppdrettslaks, *Gyrodactylus salaris*, vannkraft-regulering, fysiske inngrep i vassdrag, forurensning og sur nedbør. Laksen har imidlertid komme tilbake til flere elver på Sørlandet og i Nordland etter kalking av sure elver og rotenonbehandling av gyroinfiserte vassdrag. Videre jobbes det med nye krav om minstevannføring i regulerte elver. Dette gir grunnlag for økt optimisme for mange laksebestander. I sjøen fører oppblomstring av lakselus til økt dødelighet for utvandrende smolt. Det er også signaler på at laksesmolten har redusert mattilgang i sjøen. Dette har ført til en historisk høy sjødødelighet blant villaksen.

Antall laksefiskere

Antall laksefiskere ble anslått til 150.000 i undersøkelsen fra 2004. Nå regner NINA med at mellom 80-100.000 løser fiskeravgift årlig, men at det trolig deltar flere i laksefisket fordi det antas at noen ikke betaler avgiften (NINA Rapport 545, s. 9). På bakgrunn av denne kunnskapen er antall laksefiskere i 2009 estimert til 110 000.

I rapporten fra 2004 var 77 % av fiskerne norske og 23 % utenlandske. Av 23 % utlendinger utgjorde skandinaver + finlendere majoriteten. Innbetalinger av fiskeravgiften via Inatur for 2009 viser i hovedtrekk samme resultat.

Fiskekortsalget i Lakselva i Finnmark for 2009 viste følgende fordeling på nasjonalitet: Nordmenn 68 %, øvrige skandinaver og finlendere 26 %, briter 0,25 % og andre 5,75 %. Basert på dette grunnlaget er det rimelig å anta at om lag 90-95 % av kundene av sportsfiskere i norske laksevassdrag i dag kommer fra Norge, Danmark, Sverige og Finland.

Dagens omsetning

NINA Rapport 545 og NINA Temahefte 41 (begge fra 2010) viser at laksefiskerne bruker gjennomsnittlig mer tid i elva enn tidligere. Lokale fiskere i elvene rundt trondheimsfjorden bruker 12 dager i året (i tillegg kan disse også være tilreisende fiskere i andre vassdrag i Norge), og tilreisende fiskere brukte 9 dager (i tillegg kommer fiskedager i andre elver i Norge). Fra undersøkelser de senere årene ligger innsatsen mellom 12 og 23 dager/fisker.

Dette kan forklares ved at det er de ivrigste om mest dedikerte fiskeren som fortsatt fisker laks, og da gjerne i flere elver i løpet av sesongen. I de nye beregningene har vi økt fiskeinnsatsen fra 10 til 13 dager pr år, mens antall fiskere er redusert fra 150 000 til 110 000. Med utgangspunkt i at de samlede laksefangstene har gått noe ned de siste årene har vi kun foretatt moderate justeringer av prisen for fiskekortene: fra 250,- til 300,- for døgnkort, fra 500,- til 700,- for kjøp av pakker med fiske og overnatting og fra 1500,- til 2000,-/sesong for leie av fiske.

Omsetning varer og tjenester

Basert på den omfattende undersøkelsen fra elvene rundt Trondheimsfjorden er det relevant å korrigere gjennomsnittsforkbruket (omsetning av varer og tjenester) fra 800,- i 2000 til 750,- i 2009 (3/4 av 1000 kr) for tilreisende fisker og fra 200,- til 390,- (3/4 av 520 kr) for lokale fiskere (NINA Temahefte 41, s. 13).

Utgangspunktet er 110.000 fiskere som hver fisker 13 dager. Den prosentvise fordelingen med 35 % lokale og 65 % tilreisende fiskere opprettholder vi på bakgrunn av resultatene fra elvefiske rundt Trondheimsfjorden, der lokale fiskere utgjorde 1/3 av antall fiskedøgn, og tilreisende 2/3. Til sammen 300 000 fiskedøgn (NINA Temahefte 41 s. 12).

Laksefiske	Dagens omsetning
Fiskekort 110.000 fiskere som hver fisker 13 dager hver. Av dette er 82 % et betalingsfiske, dvs. 1,2 mill. fiskedøgn <u>Kjøp av fiskekort (68 % av det betalte fisket):</u> 816.000 fiskedøgn x 300 kr/døgn = 224.400.000,- <u>Kjøp av pakker med fiske og overnatting (15 % av det betalte fisket):</u> 180.000 fiskedøgn x 700 kr/døgn = 126.000.000,- <u>Leie av fiske (17 % av det betalte fisket):</u> 204.000 fiskedøgn / 13 døgn x 2000 kr/sesong = 31.385.000,-	382 millioner
Omsetning tilleggstjenester <u>Lokale fiskere (35 % av fiskedøgnene):</u> 420.000 døgn x 390 kr/døgn = 163.800.000,- <u>Tilreisende fiskere (65 % av fiskedøgnene):</u> 780.000 døgn x 750 kr/døgn = 585.000.000,-	749 millioner
SUM	1.131 millioner

Potensial

Laksefisket har et enormt potensial, men noen forutsetninger må oppfylles før dette skal kunne realiseres.

Ressursgrunnlaget må styrkes, og gode tiltak i elv er gjennomført. Mer laks i elvene og lange fiskesesonger er en forutsetning for at rettighetshavere vil investere i infrastruktur mm. for laksefisketurisme.

Produktutviklingen må prioriteres og videreutvikles på et overordnet nasjonalt nivå, med lokale og regionale tilpasninger. Det har vært jobbet aktivt i enkelte elver og prosjekter ift. utvikling av lakseturismen i Norge, men det gjenstår et betydelig arbeid.

Markedsføring og salg er under utvikling, og regionale og nasjonale salgsløsninger er utviklet. Følgelig mer laksefiske tilgjengelig for flere, og flere fiskedøgn blir solgt i de respektive elvene. Det er fortsatt en stor jobb å gjøre for å markedsføre mangfoldet av laksefiske i Norge.

Trender

Til tross for finanskrisen har interessen for laksefisket vært stabilt høy blant norske, svenske, danske og finske fiskere. Men det er en tendens til at briter og tyskere i det øverste prissegmentet velger andre alternativer. Bl.a. fisker britene nå mer i egne elver. Videre har bedriftsmarkedet vist mindre interesse og betalingssevne etter finanskrisen.

Det gledelige er at laksefiskerne generelt blir mer interessert og engasjert, og antall spesialiserte laksefiskere som foretrekker fluefiske øker. I tillegg tilbringer laksefiskerne flere dager i elva enn tidligere år. Sportsfiskerne er blitt mer internasjonalt orientert hva holdninger og fangstmetoder angår, og følgelig har vi fått en mer utstrakt bruk av fang og slipp i Norge. Dette har fått økt aksept og fotfeste blant norske fiskere ifb. innføring av elvevise gytebestandsmål og nye fiskeregler i elv med fangstkvoter, og frivillig gjenutsetting. Gjennom redusert uttak av laks (for å sikre mer gytefisk) viser sportsfiskerne stor grad av ansvarlighet i en situasjon hvor det er viktig at elvene har en høy produksjon av smolt pga. den store dødeligheten i havfasen.

Med innføring av nye fiskeregler både i elv og sjø vil beskatningen av laks gå ned, og flere fisk vil kunne overleve fram til gyting. Følgelig vil bestandene av laks over tid bygge seg opp dersom andre trusler reduseres. Mer laks i elvene er en avgjørende faktor for at laksefisketurismen skal kunne videreutvikles. En dreining i fiskekulturen fra høsting til moderat uttak av et høstbart overskudd (jfr. kvoter og gjenutsetting) er helt avgjørende for å lykkes i utviklingen av både lakseforvaltningen og laksefisketurismen.

Selv om antallet laks har gått ned de siste årene, har antallet storlaks vært stabilt høyt. Storlaksen er et av Norges særtrekk hva laksefiske angår, og må foredles som en viktig kvalitet og fortrinn for norsk reiseliv og laksefisketurisme. Her vil gjenutsetting av storlaks være viktig for at disse stammene skal overleve i framtida. Videre har enkelte større og toneangivende lakseelver, som for eksempel Altaelva, Reisaelva, Namsen, Gaula og Bjerkreimselva hatt et godt laksefiske de siste årene. Disse regionale lyspunktene er med på å holde interessen oppe for det norske laksefisket, og drømmene om den store fangsten holdes fortsatt i live selv om lokale elver er nede i en bølgedal.

Ambisjonen om å øke antall fiskere med 50.000 er høyst oppnålig på kort sikt i og med at vi har mistet ca. 40.000 laksefiskere på grunn av dårlige lakseår. Tidligere laksefiskere vil være lettere å rekruttere tilbake til laksefisket enn nybegynnere.

Videre er det realistisk at de "nye" laksefiskerne kommer fra Norge eller våre naboland, og betalingsvevnen og viljen er minst like stor blant norske laksefiskere som for utlendinger. Når det gjelder high end-tilbudet vil det selvsagt være et stort utenlandsk potensial dersom laksefisket forbedres vesentlig (forventningen om fangst er høy når prisen er høy), men dette segmentet er uansett relativt lite sett i forhold til det samlede laksefisketilbudet i Norge.

Dette gir følgende forutsetninger for beregning av potensial: 160.000 fiskere som hver fisker 13 dager hver. Av dette er 82 % et betalingsfiske, dvs. 1,71 mill. fiskedøgn. Prisene holdes på dagens nivå med utgangspunkt i at det er viktigere med økt oppslutning om laksefiske enn å øke prisene, og at forskerne ikke forventet noen rask økning i antall laks som kommer tilbake til elvene på kort sikt.

Forbruk per døgn for lokale fiskere økes til 450 (økt med 60,-) og for tilreisende 1.000 (økt med 250,-). Potensialet for økt omsetning vil være større blant tilreisende enn blant de lokale.

Laksefiske	Potensial 2020	Dagens omsetning
<p>Fiskekort</p> <p>150.000 fiskere som hver fisker 13 dager hver. Av dette er 82 % et betalingsfiske, dvs. 1,71 mill. fiskedøgn.</p> <p><u>Kjøp av fiskekort (68 % av det betalte fisket):</u> 1.162.800 fiskedøgn * 300 kr/døgn = 348.840.000,- <u>Kjøp av pakker med fiske og overnatting (15 % av det betalte fisket):</u> 256.500 fiskedøgn * 700 kr/døgn = 179.550 000,- <u>Leie av fiske (17 % av det betalte fisket):</u> 290.700 fiskedøgn / 13 døgn * 2000 kr/sesong = 44.723.000,-</p>	573 millioner	382 millioner
<p>Omsetning tilleggstjenester</p> <p><u>Lokale fiskere (35 % av fiskedøgnene):</u> 598.500 døgn x 450 kr/døgn = 269.325 000,- <u>Tilreisende fiskere (65 % av fiskedøgnene):</u> 1.111.500 døgn x 1000 kr/døgn = 1.111.500.000,-</p>	1.381 millioner	749 millioner
SUM	1.954 millioner	1.131 millioner